

Центрально-
український
національний
технічний
університет

Економічний
факультет

кафедра
аудиту, обліку та
оподаткування

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра аудиту, обліку та оподаткування
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Внутрішній контроль
Викладач 	Тетяна ФОМІНА, Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Контактний тел.	+38(050) 661-55-07
E-mail:	tetynafomina@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120, у т.ч.: лекції – 28 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 78 годин. Формат: очний (offline / facetoface) / дистанційний (online). Мова викладання: українська / англійська. Рік викладання – 2022
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю
Пререквізити	Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Внутрішній контроль» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріал таких дисциплін як: «Мікроекономіка», «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Статистика та економетрика», «Аналіз господарської діяльності»

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Внутрішній контроль» є формування системи знань з теоретичних та практичних засад внутрішнього контролю, вивчення його методів, прийомів та процедур, дослідження порядку внутрішнього контролю та особливостей складання робочої та підсумкової документації за результатами внутрішнього контролю, виховання у студентів відповідальності та додержання ними, як майбутніми внутрішніми контролерами, вимог чинного законодавства України у контексті євроінтеграції.

Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіння теоретичними і практичними знаннями організації та методики внутрішнього контролю на підприємствах різних галузей економіки України;
- розгляд системи внутрішнього контролю як невід'ємної частини системи управління підприємством та дослідження її конфігурації;
- опанування практичними навичками заходами внутрішнього контролю шляхом вирішення розрахункових завдань та аналізу практичних ситуацій, які виникають в процесі підприємницької діяльності;
- визначення економічних ризиків суб'єктів господарювання, пов'язаних з правопорушеннями у сфері податкового, митного, трудового, валютного та іншого законодавства;
- ознайомлення із сучасними тенденціями розвитку внутрішнього контролю в Україні та зарубіжних країнах-членах ОЕСР.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- теоретико-правові засади організації і методики внутрішнього контролю в Україні в умовах євроінтеграції;
- основні вимоги, які висуваються в умовах євроінтеграційних процесів до системи внутрішнього контролю;
- структуру та принципи побудови системи внутрішнього контролю в Україні та країнах-членах ОЕСР;
- основні типові методики здійснення внутрішнього контролю;
- особливості проведення перевірок службою внутрішнього контролю основних циклів діяльності суб'єкта господарювання;
- способи, прийоми та процедури внутрішнього контролю.

вміти:

- складати програми (методики) внутрішнього контролю у відповідності до обраних параметрів, об'єктів, суб'єктів контрольної діяльності;

- складати документи, які регламентують діяльність служби внутрішнього контролю (Положення про службу внутрішнього контролю, Посадова інструкція внутрішнього контролера тощо);
- розробляти детальні методики перевірок за кожними об'єктом обліку і контролю;
- здійснювати перевірки згідно розроблених методик та приймати за ними відповідні рішення;
- готувати та оформляти аргументовані, чіткі, логічні результати контрольної діяльності для подання на розгляд вищому керівництву щодо прийняття відповідних управлінських рішень;
- готувати необхідні нормативні та інструктивні документи для використання їх у діяльності підприємства;
- проводити консультаційні семінари, наради, обговорення з проблемних питань законодавства, у т.ч. і європейського.

набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності;
- небайдуже ставлення до участі у громадських суспільних заходах, спрямованих на підтримку економічної культури.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретично-організаційні засади внутрішнього контролю

Тема 1. Економічна сутність внутрішнього контролю в Україні та країнах-членах ОЕСР

Тема 2. Теоретичні засади внутрішнього контролю в контексті євроінтеграції

Тема 3. Внутрішній контроль операцій з необоротними активами

Тема 4. Внутрішній контроль операцій з оборотними активами

Змістовий модуль 2. Методика внутрішнього контролю на підприємстві

Тема 5. Внутрішній контроль власного капіталу

Тема 6. Внутрішній контроль довгострокових зобов'язань і забезпечень

Тема 7. Внутрішній контроль поточних зобов'язань і забезпечень

Тема 8. Внутрішній контроль доходів, витрат та фінансових результатів.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

1. Гавриличенко Є.В. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-43>
2. Голячук Н., Голячук С. Внутрішній контроль договірних операцій лісогосподарських підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 1 (62). С. 152-158. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/62/799.pdf>
3. Гордєєва-Герасимова Л.Ю., Яромич Л.С. Дослідження методики аудиту власного капіталу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Т.1. DOI: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/en-2021-6t1-33.pdf>
4. Кінзерська Н.В. Методичне забезпечення внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств торгівлі. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-34>
5. Макаренко А.П., Ананьєва І.В. Удосконалення оподаткування, обліку, податкової звітності і контролю податку на додану вартість та заходи щодо поліпшення його податкового планування на підприємстві. *Агросвіт*. 2021. № 24. С. 31-38. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.24.31
6. Макаренко А.П., Левитська Д.Ю. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торговельних підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 30-38. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/7.pdf
7. Меліхова Т.О., Феофанов Л.К., Присяжнюк Д.В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з

- постачальниками. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 32-39. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.20.32
8. Меліхова Т.О., Левтерова Л.В. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 10-17. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2020/3.pdf
  9. Михалків А.А., Косташ Т.В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. *Економіка і держава*. 2020. № 1. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.61
  10. Мулик Я.І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 17-18. С. 28-38. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.17-18.28
  11. Попова Л.В. Внутрішній контроль страхових компаній в сучасних умовах розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій умов розвитку*. 2021. № 2. DOI: <https://doi.org/10.54929/pmt-issue2-2021-11>
  12. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-73>
  13. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Методичні підходи до внутрішнього контролю запасів. *KONZEPTUELLE GRUNDSÄTZE DES WIRTSCHAFTSWACHSTUMS BEI DER GLOBALISIERUNG: Kollektive Monografie / herausgegeben vom Doktor Wirtschaftswissenschaften Professor W. Jatsenko*. Verlag SWG imex GmbH Nürnberg, Deutschland, 2016. P. 208-218
  14. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Робочі документи внутрішнього контролю операцій з необоротними активами: прикладний аспект. *Інститут бухгалтерського обліку. Контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. № 3. С. 69-84. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/290>
  15. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Внутрішній контроль біологічних активів (підр. 4.2 розділу 4). *Стратегія економічного розвитку суб'єктів аграрної сфери: актуальні питання науки і практики: колективна монографія / За заг. ред. В.С. Лукача*. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. С. 147-161. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10349>
  16. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Внутрішній контроль капіталу у дооцінках (підр. 5.12. розділу 5). *Emergence of public development: financial and legal aspects : Collective monograph /Yu. Pasichnyk and etc.: [Ed. by Doctor of Economic Sciences, Prof. Pasichnyk Yu.]*. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2019. P. 520-529. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10120>
  17. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Внутрішній контроль незавершених капітальних інвестицій, інвестиційної нерухомості, довгострокових фінансових інвестицій та довгострокової дебіторської заборгованості (підр. 4.2 розділу 4). *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація: [Колективна монографія] / за заг. ред. д.е.н., проф. О.А. Сараніної; ХНТУ. Херсон: Книжкове видавництво ПП Вишемирський В.С., 2014. С. 219-232*

18. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Документальне забезпечення внутрішнього контролю операцій з оборотними активами. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. № 4 (37). С. 236-250. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4\(37\).236-250](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4(37).236-250).
19. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Документальне забезпечення внутрішнього контролю операцій з оборотними активами. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. № 4 (37). С. 236-250. URL: [http://economics.kntu.kr.ua/pdf/4\(37\)/24.pdf](http://economics.kntu.kr.ua/pdf/4(37)/24.pdf)
20. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Концептуальні засади організації внутрішнього контролю в системі управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. *Управління системою економічної безпеки суб'єктів господарювання : обліково-аналітичне забезпечення [Колективна монографія] / За ред. Черевка О.В., Гнилицької Л.В., Мігус І.П.* Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А., 2015. С. 143-172.
21. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль окремих видів дебіторської заборгованості як пріоритетний напрям ефективного розвитку підприємницької діяльності (підр. 1.16 розділу 1). *Sozioökonomischen und rechtliche Faktoren der sozialen Entwicklung unter den Bedingungen der Globalisierung. Hrsg. von Doktor der Wirtschaftswissenschaften, Professor Yu.V. Pasichnyk kollektive Monografie in 2 Bänden. Band 2.* Shioda GmbH, Steyr, Österreich, 2018. S. 158-173. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10353>
22. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль операцій із формування величини додаткового та резервного капіталу (підр. 5.7 розділу 5). *Latest Technologies of Neo-industrial Transformations: Financial, Legal and Sociological Aspects. Gutsalenko L., Liashenko V., Sukach O. and others: Collective monograph [Ed. by Doctor of Economics Sciences, Prof. Pasichnyk Yu.]*. Austria, 2020. P. 275-286. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10347>
23. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль порядку формування зареєстрованого (пайового) капіталу (підр. 5.1. розділу 5). *Stages of Formation and Development of the Economy of Independent Ukraine: Collective monograph [Ed. by Doctor of Economics Sciences, Prof. Yu. Pasichnyk]*. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2021. P. 355-364. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10833>
24. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль розрахунків з бюджетом за податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. № 179. Дніпро: ПДАБА. 2022. С. 140-145. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-21>
25. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Особливості внутрішнього контролю операцій з окремими видами запасів (підр. 3.4. розділу 3). *KONZEPTUELLE GRUNDSÄTZE DES WIRTSCHAFTSWACHSTUMS BEI DER GLOBALISIERUNG: Kollektive Monografie / herausgegeben vom Doktor Wirtschaftswissenschaften Professor W. Jatsenko*. Verlag SWG imex GmbH Nürnberg, Deutschland, 2016. P. 197-208

26. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Тестування системи обліку та внутрішнього контролю операцій з необоротними активами. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. № 6 (39). С. 186-197. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11936>
27. Fomina T. & Puhachenko O. (2019) Classification of internal control: evolution, current state and problems of development. *Innovative economics and management*. Volume 6. № 2. P. 62-71 URL: https://nier.ge/images/olga_pugachenko.pdf
28. Henk O. (2020) Internal control through the lens of institutional work: a systematic literature review. *Journal of Management Control*. 31. P. 239-273. URL: <https://doi.org/10.1007/s00187-020-00301-4>.
29. Puhachenko Olha & Fomina Tetiana (2019) Method of control: evolution, modern interpretation and the connection with the concept of «method of internal control». *Innovative economics and management*. Volume 6. № 1. P. 79-88. URL: https://nier.ge/images/olga_pugachenko.pdf
30. Svitlana Viter, Olga Dmytrenko, Olena Yarmoliuk, Tetiana Fomina, Olha Puhachenko (2021) Audit in Developing Countries: the Case of Eastern Europe. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Volume 11, Issue 2, Special Issue XXII., P. 182-186 URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110222/papers/A_33.pdf
31. Методичні рекомендації для підготовки до лекційних і практичних занять при вивченні курсу «Внутрішній контроль» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» всіх форм навчання / Укл.: Т.В. Фоміна, О.Б. Пугаченко – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. – 74 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12158>
32. Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи при вивченні курсу «Внутрішній контроль» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» всіх форм навчання / Укл.: Т.В. Фоміна, О.Б. Пугаченко – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. – 78 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12159>

Розглянуто і схвалено на засідання кафедри аудиту, обліку та оподаткування, Протокол №1 від «17» серпня 2022 року